

Vízkereszt ünnepe után 4. vasárnap

► Róm 13,8–10

Epiphania christiana – boldogító adósságrendezés

A vasárnap jellege

Epifánia ünnepét és az utána következő vasárnapokat az egyházi év kezdő időszakához, az adventi-karácsonyi ünnepkörhöz soroljuk. Jánossy szerint a keletkezés idején egészen más jellege volt az ünnepnek: „Ennek az időszaknak jellegét, a vasárnapjában mutatkozó belső összefüggést és eschatológiai irányú fokozódást talán jobban érthetővé teszi az a tény, hogy az ünnepek kialakulásának idején, amikor az egyházi év a legrégebb nagy ünneppel, Krisztus feltámadásának az ünnepével és ennek előkészítő időszakaival kezdődött, ez az epifánia utáni időszak volt az egyházi esztendő vége.” (JÁNOSY 2008, 18. o.)

Hafenscher Károly liturgikai tanulmányában Alexandriai Kelemtől kezdve vezeti le az ünnep és az vízkereszt időszak tartalmi gazdagodását. „A vízkereszt ünnepe utáni vasárnapok kibontják az ünnep összetett tartalmának teológiai mondani- valóját. Az egész időszak Jézus megdicsőülését állítja középpontba. A protestáns használatban ezek megmaradtak a vízkereszthez kötődő, ünnep utáni vasárnapoknak. Az új római gyakorlat szerint vízkereszt után elkezdődnek az úgynevezett »évközi« vasárnapok.” (HAFENSCHER 2010, 229–232. o.)

Amit a textusról tudni kell

A Római levelet az exegéták egy része a műfaját tekintve nem levélként, hanem dogmatikai értekezésként tartja számon, amelyben Pál a maga teológiai rendszerét foglalja össze. David Pawson *Kulcs a Bibliához* című tanulmányában a Római levelet nem sorolja a „szokványos” páli levelek közé, és több kérdést is felvet a levél célját illetően: „Először is, ha ez Pál evangéliumának összefoglalása,

akkor miért csak egy gyülekezetnek küldi? Miért nem küldi körbe sokaknak? Másodszor a Római levél nem tartalmazza Pál evangéliumának minden elemét.” (PAWSON 2021, 228. o.) A levél nélküli a címzettekkel való személyes kapcsolatra utaló stílusjegyeket, és hiányzik belőle Pál teológiájának több sarkalatos eleme: Krisztus feltámadása, mennybemenetele, az úrvacsora, a megtérés, az újjászületés stb. Ugyanakkor több fejezeten át (9–11) taglalja Izrael választottságának problematikáját a pogány környezetben. Róma ráadásul a vallások, filozófiák, ideológiák olvasztótégelye is, amely a *pax romana* égisze alatt egyfajta toleráns attitűdöt kényszerít a birodalom minden lakójára. Ennek hátterén értjük meg, hogy miért foglalkozik az apostol ilyen részletesen Izrael választottságának a kérdésével, éppen a pogánykeresztényekkel való kapcsolatuk összefüggésében. Izrael kiválasztottsága nem szűnt meg azzal, hogy Krisztusban a pogányok is elnyerték a kiválasztottságot. A zsidók számára mégis nehezen értelmezhető helyzet feloldásért kiált, és az apostol éppen erre vállalkozik.

Pál a főváros „multikulturális” világában ad teológiai útmutatást a kevert összetételű és ezért több ponton is konfrontálódó keresztény közösség tagjainak. Pawson szerint Pál célja, hogy közös teológiai/krisztológiai alapra hozza a gyülekezet szemben álló csoportjait. „... zsidó és pogány ugyanúgy hit által igazulhat meg. Ugyanaz a vér menti meg őket, ezért felesleges arról vitatkozni, hogy ki a fontosabb.” (PAWSON 2021, 232. o.) Ez elég alap arra, hogy a szeretet egységben jelenjenek meg az adott társadalmi környezetben. Ezt az egységet nem a *humán tolerancia* tartja össze, hanem a zsidót és a pogányt egyaránt *megigazító kegyelem*, illetve az ebből fakadó szeretet. A keresztény közösség életében így egyszerre jelenik meg a Törvény igazsága és a Krisztusban elnyert megigazulás.

A perikópa megértése

A Római levél 1–11. fejezetében Pál módszeresen építi fel azt a teológiai/krisztológiai alapot, amelyre ráépülhet a 12. fejezetben plasztikusan leírt keresztény élet, az „okos istentisztelet”, a Krisztus testét kiábrázoló, megjelenítő közösség. A 13. fejezetben az apostol ezt a keresztény közösséget úgy helyezi bele az adott szekuláris környezetbe, ahogyan azt Jézus főpapi imájának prófétai mondata előre jelzi: „*Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.*” (Jn 17,15)

Pál konkrétan fogalmaz, amikor a világi (ráadásul pogány!) felsőbbtség iránti engedelmességet Isten akaratával egyezőnek tartja. „*Adjátok meg mindenkinek, amivel tartoztok...*” (13,7) Az apostoli tanításban Jézusnak az adópénzről mondott szavai köszönnek vissza, de a következő mondatban már szintet lép az igazságszóló: „*Senkinek se tartozzatok semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki a másikat szereti, betöltötte a törvényt.*” Ez a mondat adja meg a *textus de tempore* üzenetét. A vízkereszt vasárnapok Krisztus dicsőségét tükrözik vissza. Ez a dicsőség Isten szeretetének diadala, amely a testté lett Ige közöttünk lakozásában, értünk vállalt szenvedésében, halálában és feltámadásában valósult meg. Ennek kell visszatükröződnie a keresztények életében! Epifánia nem maradhat Krisztus egyszerű megjelenésének emlékünnepe. A Krisztusban megigazultak egymás és a kívülállók iránt gyakorolt szeretete által kell újra és újra megjelennie Krisztusnak a világban. Ez a szeretet több, mint tolerancia, illetve az erkölcsi szabályok formális betartása. Ez a Szeretet a Törvény betöltése – amiért Krisztus eljött erre a világra! (Mt 5,17)

Igehirdetési vázlat

Az ember többszörösen is közösségi lény. Mindenekelőtt úgy, hogy Isten a vele való közösségre teremtette az embert. Továbbá férfivá és nővé te-

remtettségünkéből következik a házasság és a család megmásíthatatlan közössége. Pál a Római levél bevezetésében ennek a közösségnek minden korban – tehát ma is – érvényes értelmezését adja. A teremtésben Isten a kozmosz, az anyagi világ, valamint a flóra/fauna közösségébe is behelyezte az embert. Az ember veleszületett tudata, hogy az életet az Istennel, embertársal, környezettel való közösség egészséges megélésére kapta, tehát tartozik vele. A sátán tudatmódosító tevékenysége következtében a teremtett világ rendjében megjelent a káosz. Ez az *ördögi epifánia* torzítja a közösségek életét és ezzel fenntartja a népek közötti *körbetartozások* véres konfliktusokat gerjesztő rendszerét a világban. Az emberiség eladósodása rendezhetetlennek tűnik, az erre tett kísérletek rendre kudarchoz vezetnek.

Adósságrendezés – lelkiismeret szerint

A tartozni valakihez tudata magában foglalja a *tartozni valakinek tudatát*. Ez a tudat valójában maga a lelkiismeret (szüneidészis), amely jelez, ha a közösségünk a Teremtővel, az embertársal, a ránk bízott világgal veszélybe kerül, sérül vagy megszakad. A lelkiismeret az írott vagy íratlan erkölcsi törvényhez igazodva kíséri az ember/emberiség sorsának alakulását. Erről szólnak a drámairodalom kiemelkedő alkotásai (Szophoklész: *Antigoné*, Madách: *Az ember tragédiája*). Fájdalmasan állapítja meg az apostol: „*...miközben a jót akarom tenni – csak a rosszat tudom cselekedni.*” (Róm 7,21)

Keserű tapasztalat, hogy a lelkiismeret manipulálható, ki is kapcsolható. Éveink múlásával halmozódnak lelkiismereti adósságtételeink, és végül beállhat a teljes deficit.

Adósságrendezés – jog szerint

A közösségi életben kapjuk, adjuk a javakat, az anyagi és szellemi értékeket. Ha jól működnek emberi kapcsolataink, ez az „adok-kapok” arányos és kiegyenlített. A régi korokban elég volt az adott szó vagy egy jelképes cselekedet (Ruth 4,7), hogy minden tartozás korrekt módon kiegyenlítettessék. A népesség szaporodásával egyre bonyolultabbá

váltak az egyéni és közösségi kapcsolatok. Ezért jött közbe a jog, amely szabályozni hivatott a tartozások szövevényes rendszerét. Fájdalmas tapasztalat, hogy a jog(államiság)ot másokon számonkérők gyakran maguk is lábbal tiporják a jogot. Közben bizonyos társadalmi csoportok vélt vagy valós jogaikért szállnak síkra, semmibe veszik mások jogait. A népek, nemzetek közötti körbetartozás pusztító háborúkat generál szerte a világon.

Boldogító adósságrendezés

Pál – néhány fejezettel korábban – kilépve a teológiai értekezés műfajából, drámai hangot üt meg: „*Én nyomorult ember! Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből? Hála az Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus!*” (Róm 7,24–25) Megérkezve textusunkhoz, már a Krisztus által megigazított ember következetes életviteléről szól az apostol: „*Senkinek se tartozzatok semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki a másikat szereti, betöltötte a törvényt.*” A lelkiismeret és a jog területén kudarcot valló ember Krisztus áldozata révén visszakerülhet az Istennel való boldogító közösségbe. A Krisztusban való új teremtés által visszanyerheti istenképűségét, tehát megjelenhet rajta Krisztus dicsősége – *epiphania Christi*. Így valósulhat meg Jézusnak a Hegyi beszédben tett kinyilatkoztatása: „*Ti vagytok a világ világossága.*” (Mt 5,14) Ez a világosság a keresztyényi szeretet megjelenése ebben a világban – *epiphania Christiana*.

Furcsa és ezért értelmezésre szoruló az apostol fogalmazása: *csak a szeretettel tartozzatok!* A szeretet mint adósságtörlesztés? Igen, mégpedig nem egyszeri „tranzakció”, hanem folyamatos, a keresztyény életet mindvégig kitöltő viselkedés. Ez újabb kérdést vet fel: hogyan lehet boldogító ez a folyamatos adósságtörlesztés? Scholz László megfogalmazása segítheti a megértést: „Isten azért ébresztgeti bennünk örökös adós voltunk tudatát, hogy Krisztusnak bennünk levő szeretetét felszítsa s tüzenél még ma sokan megmelegedhessenek! Ne akarj hát menekülni ez elől a tartozásod elől, rá se gondolva szabadulni tőle, hanem inkább láncold magad hozzá örök rabszolgaként. A szeretet foglya boldog adós.” (SCHOLZ 1998, 121. o.)

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Mt 8,23–27; Ézs 51,9–16

Énekek

EÉ 455, 475

EKE 436: *Uram, az élttem kezébe tettem...*

ZÉ 112: *Krisztus elfödött lábnyomát...*

Imádság

Urunk Istenünk! Meg akarjuk nyerni az életet, de vesztesre állunk. Nem segíthet rajtunk más, csak a golgotai kereszten ránk terhelt adósság; bűnbocsátó imád, amellyel gazdaggá tettél a megbocsátó, békét teremtő szeretet pazarló szétosztására a világban. Ámen.

Illusztráció

VERS

Áprily Lajos: *Imádkozom, legyenek vidám!*

Reményik Sándor: *Istenarc*

KIVETÍTHETŐ KÉP

Krisztus-arc – emberarcokból összeálló mozaikkép¹

DAL

Pintér Béla: *A szeretet nem fogy el sosem*²

Felhasznált és ajánlott irodalom

BARTHA Tibor (szerk.): *Jubileumi kommentár. A Szentírás magyarázata.* Kálvin Kiadó, Budapest, 1995.

BROCKHAUS, Rudolf é. n. *Gondolatok a Római levélről.* Evangéliumi Kiadó, Budapest.

¹ <https://www.evangelikus.hu/hireink/publicisztika/hogy-ne-torjon-el-minden-egesz-publicisztika-fabiny-tamas>.

² <https://youtu.be/qYRnNSaqXCk>.

- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, Budapest.
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása.* Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közossége, Veszprém.
- PAWSON, David 2021. *Kulcs a Bibliához.* 3. rész. *A teljes Biblia áttekintése egyedülálló módon. Újszövetség.* Új Remény Alapítvány, Debrecen.
- SCHOLZ László 1998. *Az evangélium Pál szerint. A Római levél a szószéken.* Evangélikus Hittudományi Egyetem – Budapest-Zuglói Evangélikus Gyülekezet – Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest.
- STOTT, John 2006. *Pál levele a rómaiakhoz. Isten örömhíre a világnak.* Ford. Pásztor Péter. Harmat Kiadó, Budapest.
- The Word Bible software free.* Közreadja: Costas Stergiou. BibleProject Magyarország: Áttekintés: Róma 5–16. *YouTube*, <https://youtu.be/M9-jk6FUDzg>.

■ GYÓRI GÁBOR ADÁM